

УДК 372.881.111.1

Рудик Наталія, ст. 4 курсу історико-філологічного факультету;
науковий керівник – к.п.н., доцент Фінчук Г. В. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

НАВЧАЛЬНІ ІГРИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

***Анотація.** У статті досліджено активні форми роботи на уроках англійської мови та аналіз шляхів їх використання у початкових класах, зокрема психолого-педагогічні умови навчання англійської мови молодших школярів. Обґрунтовано, що активні форми навчання є могутнім фактором психологічної адаптації дитини в новому мовному просторі, а також розкрита проблема організації процесу навчання англійської мови дітей молодшого шкільного віку за допомогою ігор.*

***Ключові слова:** навчальні ігри, активні форми, пріоритетні технології, творчі здібності.*

***Аннотация.** В статье исследованы активные формы работы на уроках английского языка и анализируются пути их применения в начальных классах, в частности психолого-педагогические условия обучения английскому языку младших школьников. Доказано, что активные формы обучения является мощным фактором психологической адаптации ребенка в новом языковом пространстве, а также раскрыта проблема организации процесса обучения английскому языку детей младшего школьного возраста с помощью игр.*

***Ключевые слова:** обучающие игры, активные формы, приоритетные технологии, творческие способности.*

***Annotation.** In the article the active forms of teaching English are investigated, and the ways of using them in the primary classes are analyzed, particularly psychological-pedagogical circumstances in teaching English of the primary school children are considered. It is proved that the active forms of teaching are strong factor of psychological adaptation for a pupil in a new language area, the problem of organizing the process of teaching English to elementary school children through games, the conditions of their use in the formation of reading is disclosed.*

***Keywords:** educational games, active forms, priority technologies, creative abilities.*

Навчальні ігри мають глибоке історичне коріння. Відомо наскільки гра багатогранна, вона навчає, розвиває, виховує, соціалізує, розважає й дає відпочинок. Але історично одне з перших її завдань – навчання. Не викликає сумніву, що гра практично з перших моментів свого виникнення виступає як форма навчання, як первинна школа відтворення реальних практичних ситуацій з метою їх засвоєння. З метою вироблення необхідних людських рис, якостей, навичок і звичок, розвитку здібностей. Ще в давніх Афінах (VI–IV століття до н. е.) діти, підлітки, юнаки постійно змагалися в гімнастиці, танцях, музиці, словесних суперечках, самостверджуючись показували свої кращі якості.

Тому використання навчальних ігор на уроках іноземної мови у початковій школі забезпечує отримання необхідного ефекту.

Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю пошуку засобів підтримки в учнів інтересу до матеріалу і активізації їх діяльності.

Ефективність застосування навчальних ігор при вивченні іноземної мови молодших школярів досліджено в роботах Д. Локка, Дюпюї, Ф. Грія, Г. Грема, Р. Дьюка, Ф. Фребеля, О. Савченка, Г. Р. Прюдона, Г. Цукермана, Н. Чканікової, Т. Шмакової та інших учених.

Мета статті – дослідити ефективність навчальних ігор як педагогічного явища та запропонувати шляхи їх використання в навчальному процесі.

Гра – шлях до пізнання іноземної мови. За допомогою гри розвивається інтерес до іноземної мови та відбувається перше зіткнення з мовним світом іншої країни. У методиці викладання англійської мови існують різні способи оптимізації навчальної діяльності, в тому числі й гра. Ігри періодично висвітлюються в методичній літературі, оскільки викликають інтерес викладачів іноземної мови своєю розважальністю, навчаючою дією, можливістю використання як засобу емоційної розрядки, мотивації навчальної діяльності, з метою тренування, для контролю знань і навичок учнів. Гра надає можливість зробити процес читання, повторення лексики та граматичних конструкцій захоплюючим для учнів [1, с. 39].

Один із найскладніших етапів вивчення іноземної мови – засвоєння лексичного матеріалу. Для того, щоб слова добре запам'ятались, їх потрібно повторювати багато разів. А щоб елементарне повторення не набридло учням, у навчальному процесі застосовують навчальні ігри.

На уроці ми маємо справу з навчальними іграми, що на відміну від розважальних, мають специфічну методичну мету, яку вчитель повинен завжди чітко собі уявляти. Він повинен сміятися і радіти разом з учнями, підкреслюючи тим самим, що його цікавить ігровий зміст вправи, а не навчальний. Якщо вчитель розкриє учням свою мету, то гра перетвориться у звичайну вправу. Для вчителя ж будь-яка навчальна гра – це перш за все вправа. Гра – унікальний феномен загальнонародської культури. Ні в яких видах діяльності людина не демонструє такого оголення своїх психофізіологічних,

інтелектуальних здібностей, як у грі. Гра – регулятор усіх життєвих позицій дитини. Сам факт, що гра пробуджує інтерес і активність дітей, дає їм можливість проявити себе в цікавій для них діяльності, сприяє більш швидкому і надійному запам'ятовуванню іншомовних слів та речень, особливо, якщо знання цього матеріалу є обов'язковою умовою активної участі, а в кожних випадках – обов'язковою умовою виграшу. Гра – це певна ситуація, яка багаторазово повторюється, і кожен раз у новому варіанті. У ході гри виникає змагання. Мовленнєве спілкування, яке включає не лише власне мовлення, але і жести, міміку тощо, має чітко вмотивований характер. Для мови гри, не дивлячись на деяку їх запрограмованість, характерна також спонтанність, оскільки перемога залежить від точної та швидкої реакції, правильних та дотепних відповідей [1, с. 67; 2, с. 11]. Таким чином, гра розглядається як варіативно-ситуативна мовленнєва справа, в ході якої учні набувають досвіду спілкування. Тому гра має бути невід'ємним елементом кожного уроку й ні в якому разі не протиставлятися «головній» частині уроку. Наприклад, на початку уроку вчитель заходить до класу і пропонує учням вишикуватися у шеренгу. Далі говорить: «Дивіться на мене і скажіть: хто стоїть перший? Хто стоїть другий? Третій? Шостий?». На перший погляд питання просте, але цікаве. Непомітно для себе діти зосередилися, налаштувалися на урок іноземної мови. Таким чином учні повторили вживання порядкових числівників. Урок продовжується: «Відгадайте, що ми будемо робити сьогодні на уроці?» Учні відповідають: «Ми будемо писати. Читати. Слухати». У такий спосіб закріплюємо вивчення майбутнього часу дієслова. Такі ігрові моменти корисно застосувати на всіх етапах уроку. Тоді гра буде органічно пов'язана з уроком, і діти можуть не помітити, що вони грають, їм просто буде цікаво. Так, бажаючи перевірити, як учні засвоїли слова на попередньому уроці, вчитель запитує: «What is there in the bag?». А потім, пояснюючи вживання дієслова, може запропонувати гру «Father, may I take one step?». Звісно, справа не в кількості ігор, які ми використовуємо на уроці. Йдеться про загальну ігрову атмосферу, яка дозволяє вчителю зацікавити учнів, налаштувати їх на сприйняття нового матеріалу чи на закріплення вивченого [3, с. 56].

Ігри можна використовувати на всіх етапах навчання іноземної мови у школі, однак зміст мовного матеріалу та характер завдань мають бути підібрані відповідно до віку школярів і рівня підготовки певного класу. На початковому етапі навчання особливої уваги заслуговують ігри на просте сприймання і відтворення матеріалу, а на наступному – на розвиток в учнів умінь виявляти, зіставляти і порівнювати явища та факти; аналізувати і узагальнювати їх; робити правильні висновки тощо. Гру підбирає вчитель, бо лише він може вирішити, що краще запропонувати учням. Ретельно продумана і добре проведена гра полегшує вивчення і закріплення мовного матеріалу (фонетики, лексики, граматики) та сприяє формуванню відповідних

умінь і навичок. Гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчують емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів. Проведення уроків іноземної мови з використанням ігрового матеріалу активізує школярів, сприяє досягненню високої результативності знань та виховує любов до англійської мови.

Ігри створені відповідно до вимог шкільної програми з урахуванням психологічних особливостей та пізнавальних можливостей учнів і своїм змістом спрямовані на розвиток мовлення та самостійну пошукову роботу школярів [4, с. 12].

Важливим завданням вчителя являється домогтися варіантності та самостійності висловлювань учнів в ігрових обставинах. З цією метою у них розвивається вміння самостійно розширювати фразу з використанням додаткових конструкцій, атрибутивних і обставинних груп, міняти логічну послідовність фраз і відповідних реплік, використовувати в своїх висловлюваннях самостійно знайдені факти і дані. В результаті такої роботи учасники гри поступово відходять від тексту-парадигми, тобто зразка, з якого вони починали вивчати спосіб спілкування в пропонуваніх ігрових ситуаціях. Для керування їх мовною діяльністю використовувалися мовні опори, враховувались індивідуальні особливості учнів. Залежно від успішності оволодіння іноземною мовою ігрове спілкування носить репродуктивний, напівтворчий і творчий характер [5, с. 8; 6, с. 24].

Репродуктивний спосіб мовного спілкування використовується учнями з низьким рівнем успішності по іноземній мові. Їх завдання полягає в тому, щоб відтворити в ігрових обставинах тексти-зразки. Учні з середнім рівнем успішності пропонують самостійно включити в текст-парадигму додаткові елементи, змінити послідовність реплік, внести інші зміни. Мовне спілкування учнів із достатнім і високим рівнем успішності з іноземної мови являється більш творчим, в ньому проявляється ініціатива учасників гри, їх здатність до самостійності в іноземній мовній діяльності.

Все сказане вище щодо навчальних ігор та ігрового методу навчання говорінню на іноземній мові дозволяє стверджувати, що предметом навчання у даному випадку є мовна діяльність іноземною мовою. У цьому процесі чітко простежується виділення мовленнєвих умінь говоріння, і пропонуються вправи для їх формування. В свою чергу це дає підставу стверджувати, що навчальні ігри є невід'ємною частиною навчання у початкової школи.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що вивчення англійської мови може не буде ефективним і нецікавим заняттям, якщо цей процес протікає монотонно. Одним з основних стимулів до навчання є гра, оскільки, в комплексі з дискусіями й

дебатами ігри, зокрема, навчальні на уроках англійської мови є найбільш інформативними й результативними методами навчання з погляду сприйняття. Використання різних ігор на уроці англійської допомагає опанувати нею у цікавій формі, розвинути пам'ять, увагу, кмітливість, підтримувати інтерес до її вивчення.

Включаючись у рольові ігри на уроках англійської мови, учні представляють себе в ролі когось іншого в конкретній ситуації, поведуться належним чином згідно із правилами цієї гри. Це сприяє тому, що вони вчаться спілкуватися й обговорювати питання, розуміти й оцінювати почуття інших людей, вирішувати проблеми. Кінцевою метою будь-якої навчальної гри на уроках англійської мови є одержання нових знань і відпрацювання їх до навичок. Отже, головна цінність навчальних ігор на уроках англійської мови полягає в їх здатності зацікавити, мотивувати дітей для подальшого вивчення іноземної мови, активізувати діяльність учнів на уроці.

1. Боковенко Н. Р. Поєднання різних форм роботи на уроках англійської мови / Н. Р. Боковенко // Іноземні мови. – 2003. – № 2. – С. 11–12.
2. Валява Л. О. Сучасний урок – творчий пошук / Л. О. Валява // Іноземні мови. – 2003. – № 2. – С. 10–13.
3. Демчик Л. П. Форми проведення занять з англійської мови в початкових класах / Л. П. Демчик // Англійська мова та література. – 2003. – № 33. – С. 6.
4. Комогорова М. І. Використання ігор на розвиток навичок читання при вивченні іноземної мови у початковій школі [Електронний ресурс] / М. І. Комогорова, Я. В. Таранич. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2014/Pedagogica/3154660.doc.htm.
5. Карп'юк О. Д. Засоби покращення результатів навчання / О. Карп'юк // Англійська мова в початковій школі. – 2006. – № 10 (23). – С. 6–8.
6. Карп'юк О. Д. Психологічні основи навчання іноземних мов / Карп'юк О. Д. // Англійська мова в початковій школі. – 2005. – № 12 (13). – С. 6–8.